Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (όγδοο τμήμα)

της 3ης Σεπτεμβρίου 2020*

«Προδικαστική παραπομπή – Περιαγωγή σε δημόσια δίκτυα κινητών επικοινωνιών εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Κανονισμός (ΕΕ) 531/2012 – Άρθρο 6α – Άρθρο 6ε, παράγραφος 3 – Υποχρέωση του παρόχου υπηρεσιών περιαγωγής να εφαρμόζει αυτομάτως το ρυθμιζόμενο τιμολόγιο περιαγωγής – Εφαρμογή του στους καταναλωτές που είχαν επιλέξει ειδικό τιμολόγιο περιαγωγής πριν από την έναρξη ισχύος του κανονισμού (ΕΕ) 531/2012»

Στην υπόθεση C-539/19,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Landgericht München I (περιφερειακό δικαστήριο Μονάχου Ι, Γερμανία), με απόφαση της 4ης Ιουνίου 2019, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 15 Ιουλίου 2019, στο πλαίσιο της δίκης

Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände – Verbraucherzentrale Bundesverband eV

κατά

Telefónica Germany GmbH Department Co. OHG,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (όγδοο τμήμα),

συγκείμενο από τους L. S. Rossi, πρόεδρο τμήματος, J. Malenovský και N. Wahl (εισηγητή), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: E. Tanchev

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– η Telefónica Germany GmbH & Co. OHG, εκπροσωπούμενη από τον H. Plassmeier, Rechtsanwalt,

– η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την G. Palmieri, επικουρούμενη από τον P. Gentili, avvocato dello Stato,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον G. Braun και την L. Nicolae,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 6α και του άρθρου 6ε, παράγραφος 3, του κανονισμού (ΕΕ) 531/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2012, για την περιαγωγή σε δημόσια δίκτυα κινητών επικοινωνιών στο εσωτερικό της Ένωσης (ΕΕ 2012, L 172, σ. 10), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) 2015/2120 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Νοεμβρίου 2015 (ΕΕ 2015, L 310, σ. 1, στο εξής: κανονισμός 531/2012).

2 Η εν λόγω αίτηση υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της Telefónica Germany GmbH & Co. OHG, παρόχου υπηρεσιών τηλεπικοινωνιών που δραστηριοποιείται, μεταξύ άλλων, υπό την επωνυμία «O2», και της Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände – Verbraucherzentrale Bundesverband eV (ομοσπονδιακής ένωσης των συνδέσμων και των ενώσεων καταναλωτών, Γερμανία) (στο εξής: Bundesverband), με αντικείμενο αγωγή της Bundesverband με αίτημα να παύσουν οι πρακτικές της O2 σχετικά με τον τρόπο μεταβάσεως στο νέο τιμολόγιο περιαγωγής το οποίο αποτελεί αντικείμενο ρυθμίσεως σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, κατόπιν της καταργήσεως, από τις 15 Ιουνίου 2017, των πρόσθετων τελών περιαγωγής λιανικής στο εσωτερικό της Ένωσης.

Το νομικό πλαίσιο

Ο κανονισμός 531/2012

3 Κατά το άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο ιη', του κανονισμού 531/2012, η «εγχώρια τιμή λιανικής» ορίζεται ως εξής:

«εγχώριο τέλος λιανικής ανά μονάδα του παρόχου περιαγωγής στις εξερχόμενες κλήσεις και τα εξερχόμενα μηνύματα SMS (είτε προέρχονται είτε καταλήγουν σε διαφορετικά δημόσια δίκτυα κινητών επικοινωνιών εντός του ίδιου κράτους μέλους) και στα δεδομένα που καταναλώνονται από πελάτη· σε περίπτωση που δεν υπάρχει συγκεκριμένο εγχώριο τέλος λιανικής ανά μονάδα, η εγχώρια τιμή λιανικής θεωρείται ότι είναι ο ίδιος μηχανισμός χρέωσης που εφαρμόζεται στον πελάτη για τις εξερχόμενες κλήσεις και τα εξερχόμενα μηνύματα SMS (είτε προέρχονται είτε καταλήγουν σε διαφορετικά δημόσια δίκτυα κινητών επικοινωνιών εντός του ίδιου κράτους μέλους) και τα δεδομένα που καταναλώνονται στο κράτος μέλος του εν λόγω πελάτη.»

4 Το άρθρο 6α του κανονισμού αυτού, με τίτλο «Κατάργηση των πρόσθετων τελών περιαγωγής λιανικής», ορίζει τα εξής:

«Από τις 15 Ιουνίου 2017, […] οι πάροχοι περιαγωγής δεν χρεώνουν στους πελάτες περιαγωγής πρόσθετο τέλος επιπλέον από τις εγχώριες τιμές λιανικής σε κανένα κράτος μέλος, για τις ρυθμιζόμενες εισερχόμενες ή εξερχόμενες κλήσεις περιαγωγής, για τα ρυθμιζόμενα εξερχόμενα μηνύματα SMS σε περιαγωγή και για τις ρυθμιζόμενες υπηρεσίες περιαγωγής δεδομένων, συμπεριλαμβανομένων των μηνυμάτων MMS, ούτε για τα γενικά τέλη ενεργοποίησης του τερματικού εξοπλισμού ή της υπηρεσίας που πρόκειται να χρησιμοποιηθεί στο εξωτερικό, υπό την προϋπόθεση των άρθρων 6β και 6γ.»

5 Το άρθρο 6β του εν λόγω κανονισμού, με τίτλο «Εύλογη χρήση», έχει ως εξής:

«1. Οι πάροχοι περιαγωγής μπορούν να εφαρμόζουν […] "πολιτική εύλογης χρήσης" στην κατανάλωση ρυθμιζόμενων υπηρεσιών περιαγωγής λιανικής που παρέχονται στο ισχύον επίπεδο εγχώριων τιμών λιανικής, προκειμένου να αποτραπεί η καταχρηστική ή ανώμαλη χρήση των ρυθμιζόμενων υπηρεσιών περιαγωγής λιανικής εκ μέρους των πελατών περιαγωγής, όπως η χρήση αυτών των υπηρεσιών εκ μέρους των πελατών περιαγωγής σε κράτος μέλος άλλο από το κράτος μέλος του εγχώριου παρόχου τους για λόγους εκτός ταξιδιών κατά διαστήματα.

Οποιαδήποτε πολιτική εύλογης χρήσης δίνει τη δυνατότητα στους πελάτες του παρόχου περιαγωγής να καταναλώνουν ποσότητες ρυθμιζόμενων υπηρεσιών περιαγωγής λιανικής που προσφέρονται με τις ισχύουσες εγχώριες τιμές λιανικής οι οποίες είναι συνεπείς προς το αντίστοιχο τιμολογιακό τους πρόγραμμα.

2. Το άρθρο 6ε εφαρμόζεται στις ρυθμιζόμενες υπηρεσίες περιαγωγής λιανικής που υπερβαίνουν τυχόν όρια δυνάμει οποιασδήποτε πολιτικής εύλογης χρήσης.»

6 Κατά το άρθρο 6γ, παράγραφος 1, του κανονισμού 531/2012, το οποίο φέρει τον τίτλο «Βιωσιμότητα της κατάργησης των πρόσθετων τελών περιαγωγής λιανικής»:

«Σε συγκεκριμένες και εξαιρετικές περιστάσεις, προκειμένου να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα του οικείου εγχώριου τύπου χρέωσης, όπου ο πάροχος περιαγωγής δεν μπορεί να εισπράξει το οικείο συνολικό, πραγματικό και προβλεπόμενο, κόστος της παροχής ρυθμιζόμενων υπηρεσιών περιαγωγής σύμφωνα με τα άρθρα 6α και 6β, από τα οικεία συνολικά, πραγματικά και προβλεπόμενα, έσοδα από την παροχή αυτών των υπηρεσιών, ο εν λόγω πάροχος περιαγωγής μπορεί να ζητήσει την άδεια να επιβάλει πρόσθετο τέλος. Το εν λόγω πρόσθετο τέλος επιβάλλεται μόνο στον βαθμό που απαιτείται για την είσπραξη του κόστους της παροχής ρυθμιζόμενων υπηρεσιών περιαγωγής λιανικής, λαμβάνοντας υπόψη και τα ισχύοντα ανώτατα τέλη χονδρικής.»

7 Το άρθρο 6ε του κανονισμού αυτού, με τίτλο «Παροχή ρυθμιζόμενων υπηρεσιών περιαγωγής λιανικής», ορίζει στις παραγράφους 1 και 3 τα εξής:

«1. Με την επιφύλαξη του δεύτερου εδαφίου, εάν ο πάροχος περιαγωγής επιβάλλει πρόσθετο τέλος για την κατανάλωση ρυθμιζόμενων υπηρεσιών περιαγωγής λιανικής, πέρα από τυχόν όρια δυνάμει οποιασδήποτε πολιτικής εύλογης χρήσης, πληροί τις ακόλουθες απαιτήσεις (εκτός ΦΠΑ):

[…]

3. Οι πάροχοι περιαγωγής μπορούν να προσφέρουν και οι πελάτες της περιαγωγής μπορούν να επιλέγουν αυτοβούλως τιμή περιαγωγής που δεν καθορίζεται σύμφωνα με τα άρθρα 6α, 6β και 6γ και την παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου, βάσει της οποίας οι πελάτες περιαγωγής επωφελούνται από διαφορετική τιμή για τις ρυθμιζόμενες υπηρεσίες περιαγωγής σε σχέση με εκείνη που θα ίσχυε εάν δεν είχαν την εν λόγω επιλογή. Ο πάροχος περιαγωγής υπενθυμίζει στους εν λόγω πελάτες της περιαγωγής τη φύση των πλεονεκτημάτων της περιαγωγής που θα απολέσουν εάν προβούν στην επιλογή αυτή.

Με την επιφύλαξη του πρώτου εδαφίου, οι πάροχοι περιαγωγής εφαρμόζουν τιμή που καθορίζεται σύμφωνα με τα άρθρα 6α και 6β και την παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου αυτομάτως σε όλους τους υφιστάμενους αλλά και τους νέους πελάτες περιαγωγής.

Κάθε πελάτης περιαγωγής μπορεί να ζητήσει, ανά πάσα στιγμή, τη μεταφορά προς ή από τιμή που καθορίζεται σύμφωνα με τα άρθρα 6α, 6β και 6γ και την παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου. Κάθε φορά που οι πελάτες περιαγωγής επιλέγουν αυτοβούλως τη μεταφορά προς ή από τιμή που καθορίζεται σύμφωνα με [τα] άρθρα 6α, 6β και 6γ και την παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου,

οποιαδήποτε μεταφορά πραγματοποιείται εντός μιας εργάσιμης ημέρας από την παραλαβή της αίτησης, ατελώς, και δεν συνεπάγεται όρους ή περιορισμούς που αφορούν άλλα στοιχεία της συνδρομής εκτός της περιαγωγής. Ο πάροχος περιαγωγής μπορεί να καθυστερήσει τη μεταφορά αυτή έως ότου η προηγούμενη τιμή έχει ισχύσει επί συγκεκριμένο ελάχιστο χρονικό διάστημα, που δεν υπερβαίνει τους δύο μήνες.»

8 Το άρθρο 6στ του εν λόγω κανονισμού, με τίτλο «Μεταβατικά πρόσθετα τέλη περιαγωγής λιανικής», ορίζει τα εξής:

«1. Από τις 30 Απριλίου 2016 ως τις 14 Ιουνίου 2017, οι πάροχοι περιαγωγής μπορούν να επιβάλουν πρόσθετο τέλος επιπλέον της εγχώριας τιμής λιανικής για την παροχή ρυθμιζόμενων υπηρεσιών περιαγωγής λιανικής.

2. Κατά την περίοδο που αναφέρεται στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου, εφαρμόζεται κατ' αναλογία το άρθρο 6ε.»

9 Το άρθρο 14 του κανονισμού 531/2012, με τίτλο «Διαφάνεια των τελών λιανικής για κλήσεις και μηνύματα SMS περιαγωγής», προβλέπει στην παράγραφο 3 τα εξής:

«Οι πάροχοι περιαγωγής ενημερώνουν πλήρως, κατά τη σύναψη των συνδρομών, όλους τους πελάτες σχετικά με τα ισχύοντα τέλη περιαγωγής. Ενημερώνουν επίσης τους πελάτες περιαγωγής για τις πρόσφατες προσαρμογές στα ισχύοντα τέλη περιαγωγής χωρίς καθυστέρηση και κάθε φορά που σημειώνεται αλλαγή στα τέλη αυτά.

Οι πάροχοι περιαγωγής, στη συνέχεια, αποστέλλουν υπενθύμιση σε εύλογα χρονικά διαστήματα σε όλους τους πελάτες που έχουν επιλέξει άλλη τιμή.»

Ο κανονισμός 2015/2120

10 Οι αιτιολογικές σκέψεις 21 και 25 του κανονισμού 2015/2120 αναφέρουν τα ακόλουθα:

«(21) Ο [κανονισμός 531/2012 υπό την αρχική του μορφή] καθορίζει ως στόχο πολιτικής ότι η διαφορά μεταξύ των χρεώσεων περιαγωγής και των εγχώριων χρεώσεων θα πρέπει να προσεγγίζει το μηδέν. Ωστόσο, ο απώτερος στόχος της εξάλειψης των διαφορών μεταξύ εγχώριων τελών και τελών περιαγωγής δεν μπορεί να επιτευχθεί κατά τρόπο βιώσιμο με το παρατηρούμενο επίπεδο τελών χονδρικής. Ως εκ τούτου, ο παρών κανονισμός ορίζει ότι τα τέλη περιαγωγής λιανικής θα πρέπει να καταργηθούν πριν από τις 15 Ιουνίου 2017, εφόσον έχουν αντιμετωπισθεί τα θέματα που παρατηρούνται επί του παρόντος στις αγορές περιαγωγής χονδρικής. Εν προκειμένω, η Επιτροπή θα πρέπει να διεξάγει επανεξέταση της αγοράς περιαγωγής χονδρικής και να υποβάλει νομοθετική πρόταση βασιζόμενη στο αποτέλεσμα της εν λόγω αναθεώρησης.

[…]

(25) Προκειμένου να διασφαλισθεί η ομαλή μετάβαση από τον κανονισμό [531/2012 υπό την αρχική του μορφή] προς την κατάργηση των πρόσθετων τελών περιαγωγής λιανικής, ο παρών κανονισμός θα πρέπει να προβλέπει μεταβατική περίοδο, κατά την οποία οι πάροχοι περιαγωγής θα πρέπει να μπορούν να προσθέτουν πρόσθετα τέλη στις εγχώριες τιμές για τις παρεχόμενες ρυθμιζόμενες υπηρεσίες περιαγωγής λιανικής. Αυτό το μεταβατικό καθεστώς θα πρέπει ήδη να προετοιμάζει τις θεμελιώδεις αλλαγές ενόψει, με την ενσωμάτωση της περιαγωγής ανά την Ένωση ως αναπόσπαστο μέρος των εγχώριων τιμολογιακών προγραμμάτων που προσφέρονται στις διάφορες εγχώριες αγορές. Συνεπώς, το σημείο εκκίνησης του μεταβατικού καθεστώτος θα πρέπει να είναι οι αντίστοιχες εγχώριες τιμές λιανικής, οι οποίες

μπορούν να υπόκεινται σε πρόσθετο τέλος που δεν υπερβαίνει τα ανώτατα τέλη περιαγωγής χονδρικής που ισχύουν την περίοδο αμέσως πριν από τη μεταβατική περίοδο. Το εν λόγω μεταβατικό καθεστώς θα πρέπει εξάλλου να διασφαλίζει σημαντικές περικοπές των τιμών για τους πελάτες από την ημερομηνία εφαρμογής του παρόντος κανονισμού και, όταν τα πρόσθετα τέλη προστίθενται στις εγχώριες τιμές λιανικής, δεν θα πρέπει σε καμία περίπτωση να οδηγεί σε υψηλότερες τιμές περιαγωγής λιανικής από τα ανώτατα τέλη περιαγωγής χονδρικής που ισχύουν την περίοδο αμέσως πριν από τη μεταβατική περίοδο.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

11 Η Telefónica Germany είναι πάροχος τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών που προσφέρει, μεταξύ άλλων, υπηρεσίες κινητών επικοινωνιών υπό την επωνυμία «O2».

12 Κατόπιν της εκδόσεως του κανονισμού 2015/2120, η O2 δημοσίευσε στον ιστότοπό της www.o2online.de πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο μεταβάσεως στο νέο, ρυθμιζόμενο σε επίπεδο Ένωσης, τιμολόγιο περιαγωγής, που αντιστοιχούσε, κατ' αρχήν, στην υπηρεσία «Roam like at home» (περιαγωγή με χρέωση εσωτερικού) (στο εξής: ΠΜΧΕ). Ειδικότερα, στο τμήμα με τον τίτλο «Γενικές πληροφορίες» του εν λόγω ιστοτόπου, αναφέρονται τα εξής:

«Όλοι οι πελάτες της O2 μπορούν από τις 22.05.2017 να επιλέξουν την υπαγωγή τους στο ρυθμιζόμενο τιμολόγιο περιαγωγής εντός ΕΕ μέσω SMS. Για τον σκοπό αυτόν μπορείς να στείλεις SMS με τη λέξη "NAI" στο 65544. Κατόπιν τούτου θα εφαρμόζεται αυτομάτως το ρυθμιζόμενο τιμολόγιο. Μετά την επιτυχή μεταβολή θα λάβεις σχετικό SMS προς επιβεβαίωση.»

13 Από την ενότητα με τίτλο «Πώς μπορεί να ισχύσει για κάποιον το ρυθμιζόμενο τιμολόγιο περιαγωγής εντός ΕΕ;» του εν λόγω ιστοτόπου προκύπτει ότι:

«Κατ' αρχήν, η υπαγωγή στο ρυθμιζόμενο τιμολόγιο περιαγωγής εντός ΕΕ είναι δυνατή ανά πάσα στιγμή με πολύ απλό τρόπο μέσω της εφαρμογής [λογισμικού] της O2. Επιπλέον, όλοι οι πελάτες της O2 μπορούν από τις 22.05.2017 να επιλέξουν την υπαγωγή τους στο ρυθμιζόμενο τιμολόγιο περιαγωγής εντός ΕΕ και μέσω SMS. Για τον σκοπό αυτόν μπορείς να στείλεις SMS με τη λέξη "NAI" στο 65544. Κατόπιν τούτου θα εφαρμόζεται αυτομάτως το ρυθμιζόμενο τιμολόγιο. Μετά την επιτυχή μεταβολή θα λάβεις σχετικό SMS προς επιβεβαίωση.

Εάν υπάγεσαι ήδη στο ρυθμιζόμενο τιμολόγιο περιαγωγής εντός ΕΕ (λεγόμενο και "Roaming Basic" [βασικό πρόγραμμα περιαγωγής] ή "Weltzonenpack" [πακέτο παγκόσμιων ζωνών] και "Mobiles Internet Ausland" [κινητό διαδίκτυο εξωτερικού]), η μεταβολή θα πραγματοποιηθεί στις 15.06.2017 χωρίς καμία επιπλέον ενέργεια εκ μέρους σου. Το υφιστάμενο ρυθμιζόμενο τιμολόγιο περιαγωγής θα μεταβληθεί στο νέο ρυθμιζόμενο τιμολόγιο περιαγωγής εντός ΕΕ, ώστε από τις 15.06.2017 να ισχύουν για σένα οι όροι τιμολογήσεως εγχώριων υπηρεσιών (τηλεφωνίας, SMS και δεδομένων) και στα υπόλοιπα κράτη της [Ένωσης].»

14 Κατά την Bundesverband, ο τρόπος μεταβάσεως στο νέο ρυθμιζόμενο τιμολόγιο περιαγωγής, όπως αυτός περιγραφόταν στον ιστότοπο της O2, απαιτούσε, κατ' ουσίαν, από τους πελάτες της O2 οι οποίοι, πριν από τις 15 Ιουνίου 2017, υπάγονταν σε τιμολόγιο διαφορετικό από το ρυθμιζόμενο τιμολόγιο περιαγωγής (στο εξής: άλλο τιμολόγιο ή εναλλακτικό τιμολόγιο) να αποστείλουν στην O2 ειδική δήλωση προκειμένου να τύχουν των πλεονεκτημάτων του νέου ρυθμιζόμενου τιμολογίου περιαγωγής, και ιδίως της ΠΜΧΕ, διά της αποστολής SMS και/ή μέσω της εφαρμογής λογισμικού της O2. Η Bundesverband, εκτιμώντας ότι η πρακτική αυτή αντέκειτο μεταξύ άλλων στο άρθρο 6α και στο άρθρο 6ε, παράγραφος 3, του κανονισμού 531/2012, άσκησε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, του Landgericht München I (περιφερειακού δικαστηρίου Μονάχου Ι, Γερμανία) αγωγή με την οποία ζητούσε να παύσει η πρακτική αυτή.

15 Στο πλαίσιο της αγωγής αυτής, η Bundesverband υποστηρίζει ότι, δυνάμει των διατάξεων αυτών, η ΠΜΧΕ έπρεπε να εφαρμόζεται αυτομάτως σε όλους τους καταναλωτές από την ημερομηνία ενάρξεως ισχύος του εν λόγω κανονισμού, ήτοι από τις 15 Ιουνίου 2017. Επομένως, η O2 υποχρεούτο να μεριμνήσει ώστε όλοι οι πελάτες της να μεταφερθούν αυτομάτως στην ΠΜΧΕ, είτε έχουν προηγουμένως επιλέξει το εναλλακτικό τιμολόγιο είτε όχι. Επομένως, η O2 δεν μπορούσε να απαιτήσει από τους πελάτες της που υπάγονταν στο άλλο τιμολόγιο να δηλώσουν τη βούλησή τους αλλαγής τιμολογίου προκειμένου να μεταφερθούν στην ΠΜΧΕ.

16 Η Telefónica Germany, από την πλευρά της, υποστηρίζει ότι, στο πλαίσιο της εφαρμογής του κανονισμού 531/2012, πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ δύο ειδών τιμολογίων περιαγωγής, ήτοι μεταξύ του ρυθμιζόμενου τιμολογίου και του λεγόμενου «εναλλακτικού» τιμολογίου. Το ρυθμιζόμενο τιμολόγιο είναι ένα τυποποιημένο τιμολόγιο το οποίο, κατ' αρχήν, ουδόλως μπορεί να αυξηθεί σε σχέση με το εθνικό τιμολόγιο λιανικής, ενώ το εναλλακτικό τιμολόγιο μπορούσε να προβλέπει όρους που αποκλίνουν από τους όρους του εθνικού τιμολογίου λιανικής. Κατά την Telefónica Germany, ο κανονισμός αυτός απαιτούσε οι πελάτες που υπάγονταν ήδη στο ρυθμιζόμενο τιμολόγιο πριν από τις 15 Ιουνίου 2017 να μεταφερθούν αυτομάτως στην ΠΜΧΕ. Αντιθέτως, δυνάμει του άρθρου 6ε, παράγραφος 3, του ίδιου κανονισμού, η υποχρέωση αυτόματης μεταβάσεως στην ΠΜΧΕ δεν ισχύει για τους πελάτες που υπάγονταν στο εναλλακτικό τιμολόγιο στις 15 Ιουνίου 2017.

17 Το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι το ζήτημα αν, από τις 15 Ιουνίου 2017, το νέο ρυθμιζόμενο τιμολόγιο περιαγωγής έπρεπε να εφαρμόζεται αυτομάτως σε όλους τους πελάτες είναι καθοριστικό για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης, κατά μείζονα λόγο διότι, ακόμη και μετά την καταληκτική ημερομηνία της 15ης Ιουνίου 2017, η O2 δεν είχε παράσχει τη δυνατότητα μεταφοράς στο εν λόγω τιμολόγιο στο σύνολο των πελατών που υπάγονταν στο εναλλακτικό τιμολόγιο.

18 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Landgericht München I (περιφερειακό δικαστήριο Μονάχου Ι) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Έχουν τα άρθρα 6α και 6ε, παράγραφος 3, του κανονισμού 531/2012 την έννοια ότι οι πάροχοι υπηρεσιών κινητών επικοινωνιών πρέπει να εφαρμόζουν αυτομάτως, από τις 15 Ιουνίου 2017, το ρυθμιζόμενο τιμολόγιο του άρθρου 6α του κανονισμού 531/2012 σε όλους τους πελάτες ανεξαρτήτως του αν για τους πελάτες αυτούς ίσχυε έως την ημερομηνία αυτή ρυθμιζόμενο τιμολόγιο ή ειδικό τιμολόγιο περιαγωγής, το λεγόμενο εναλλακτικό;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

19 Με το ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 6α και το άρθρο 6ε, παράγραφος 3, του κανονισμού 531/2012 έχουν την έννοια ότι το νέο ρυθμιζόμενο τιμολόγιο περιαγωγής του άρθρου 6α του κανονισμού αυτού εφαρμόζεται αυτομάτως, από τις 15 Ιουνίου 2017, όχι μόνο στους πελάτες που διέθεταν ήδη ρυθμιζόμενο τιμολόγιο περιαγωγής, αλλά και στους πελάτες οι οποίοι, μέχρι την ημερομηνία αυτή, είχαν επιλέξει άλλο τιμολόγιο.

20 Προκειμένου να δοθεί απάντηση στο ερώτημα αυτό, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, για την ερμηνεία διατάξεως του δικαίου της Ένωσης πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όχι μόνον το γράμμα της, αλλά και το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται και οι σκοποί της κανονιστικής ρυθμίσεως της οποίας η διάταξη αυτή αποτελεί μέρος (απόφαση της 3ης Οκτωβρίου 2019, Wasserleitungsverband Nördliches Burgenland κ.λπ., C-197/18, EU:C:2019:824, σκέψη 48 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

21 Πρώτον, διαπιστώνεται, κατ' αρχάς, ότι από το γράμμα του άρθρου 6α του κανονισμού 531/2012 προκύπτει ότι η μετάβαση στην ΠΜΧΕ έπρεπε να πραγματοποιηθεί, γενικώς, από τις 15 Ιουνίου 2017, «στους πελάτες περιαγωγής […] σε […] κράτος μέλος», χωρίς η διάταξη αυτή να προβλέπει εξαιρέσεις ή επιφυλάξεις σχετικά με αυτούς τους «πελάτες περιαγωγής» ούτε, κατά μείζονα λόγο,

επιφυλάξεις σχετικά με το αν οι πελάτες αυτοί υπάγονταν μέχρι τότε σε άλλο τιμολόγιο. Πράγματι, οι μόνες επιφυλάξεις που διατυπώνονται στο άρθρο 6α του κανονισμού 531/2012 απορρέουν από το άρθρο 6β, με τίτλο «Εύλογη χρήση», και από το άρθρο 6γ, με τίτλο «Βιωσιμότητα της κατάργησης των πρόσθετων τελών περιαγωγής λιανικής», του κανονισμού αυτού, τα οποία καθορίζουν το πλαίσιο εντός του οποίου οι πάροχοι υπηρεσιών περιαγωγής μπορούν, αντιστοίχως, να εφαρμόζουν πολιτική εύλογης χρήσεως της ΠΜΧΕ και, κατ' εξαίρεση, να χρεώνουν πρόσθετα έξοδα περιαγωγής.

22 Περαιτέρω, ο αυτόματος χαρακτήρας της μεταβάσεως από το ρυθμιζόμενο τιμολόγιο περιαγωγής σε όλους τους πελάτες επιβεβαιώνεται από το γράμμα των διατάξεων του άρθρου 6ε, παράγραφος 3, του κανονισμού 531/2012.

23 Πράγματι, αφενός, το πρώτο εδάφιο της διατάξεως αυτής παρέχει τη δυνατότητα στους μεν παρόχους υπηρεσιών περιαγωγής να «προσφέρουν», στους δε πελάτες περιαγωγής να «επιλέγουν αυτοβούλως» «τιμή περιαγωγής που δεν καθορίζεται σύμφωνα με τα άρθρα 6α, 6β και 6γ, […] διαφορετική […] σε σχέση με εκείνη που θα ίσχυε εάν δεν είχαν την εν λόγω επιλογή». Επομένως, το άρθρο 6ε, παράγραφος 3, του κανονισμού 531/2012 καθιερώνει ένα σύστημα παρεκκλίσεων («opt-out»), κατά το οποίο, κατ' ουσίαν, αν ένας πελάτης δεν επιθυμεί να μεταφερθεί στην ΠΜΧΕ, οφείλει να το δηλώσει ρητώς. Η ερμηνεία αυτή επιβεβαιώνεται, εξάλλου, από την τελευταία περίοδο του πρώτου εδαφίου της διατάξεως αυτής, η οποία προβλέπει ότι «[ο] πάροχος περιαγωγής υπενθυμίζει στους εν λόγω πελάτες της περιαγωγής τη φύση των πλεονεκτημάτων της περιαγωγής που θα απολέσουν [εάν αυτοί επιλέξουν τιμή περιαγωγής διαφορετική από αυτήν που καθορίζεται σύμφωνα με τα άρθρα 6α, 6β και 6γ του κανονισμού αυτού]». Εξάλλου, το γράμμα της διατάξεως αυτής δεν καθορίζει χρονικό πλαίσιο σχετικά με την εφαρμογή της, γεγονός από το οποίο μπορεί να συναχθεί ότι μια τέτοια επιλογή «opt-out» μπορούσε να πραγματοποιηθεί ακόμη και πριν από την καταληκτική ημερομηνία της 15ης Ιουνίου 2017. Επομένως, για τους σκοπούς της επιλογής «opt-out» πριν από την ημερομηνία αυτή και της διατηρήσεως μιας άλλης τιμής χρεώσεως μετά την ημερομηνία αυτή, οι πάροχοι υπηρεσιών περιαγωγής ήσαν υποχρεωμένοι να επικοινωνούν, πριν από την εν λόγω ημερομηνία, με τους ενδιαφερόμενους πελάτες προκειμένου να τους ερωτήσουν αν επιθυμούσαν να διατηρήσουν την άλλη τιμή χρεώσεως, υπενθυμίζοντάς τους «τη φύση των πλεονεκτημάτων της υπηρεσίας περιαγωγής που θα απολέσουν εάν προβούν στην [εν λόγω] επιλογή». Σύμφωνα με τον κανόνα αυτό, αν ένας πελάτης απαντούσε αρνητικά ή δεν απαντούσε, υπαγόταν αυτομάτως στο τιμολόγιο της ΠΜΧΕ.

24 Αφετέρου, το δεύτερο εδάφιο του άρθρου 6ε, παράγραφος 3, του κανονισμού 531/2012 επιβεβαιώνει ότι οι «πάροχοι περιαγωγής εφαρμόζουν […] αυτομάτως [το ρυθμιζόμενο τιμολόγιο περιαγωγής] σε όλους τους υφιστάμενους αλλά και τους νέους πελάτες περιαγωγής». Επομένως, το γεγονός ότι η αυτόματη αυτή εφαρμογή αφορά «όλους τους πελάτες», χωρίς να γίνεται διάκριση ανάλογα με το προφίλ των πελατών ή το τιμολόγιο που ίσχυε μέχρι τότε, είναι αναμφισβήτητο. Υπό την έννοια αυτή, η εισαγωγική φράση του δευτέρου αυτού εδαφίου («με την επιφύλαξη του πρώτου εδαφίου») σκοπεί να υπογραμμίσει ότι το άλλο τιμολόγιο μπορεί να εξακολουθήσει να προσφέρεται ακόμη και μετά την έναρξη ισχύος του τιμολογίου της ΠΜΧΕ, υπό την προϋπόθεση ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις του πρώτου εδαφίου του εν λόγω άρθρου 6ε, παράγραφος 3, και ιδίως ότι ο πελάτης το έχει «επιλέξει αυτοβούλως».

25 Δεύτερον, όσον αφορά το πλαίσιο στο οποίο εντάσσονται το άρθρο 6α και το άρθρο 6ε, παράγραφος 3, του κανονισμού 531/2012, επισημαίνεται ότι οι διατάξεις αυτές εισήχθησαν με τον κανονισμό 2015/2120 με σκοπό την κατάργηση των πρόσθετων τελών περιαγωγής λιανικής εντός της Ένωσης.

26 Πράγματι, όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 21 του κανονισμού 2015/2120, ο νομοθέτης της Ένωσης διαπίστωσε ότι, λαμβανομένου υπόψη του παρατηρηθέντος επιπέδου των τιμών χονδρικής, η εξάλειψη της διαφοράς μεταξύ εθνικών τιμών και τιμών περιαγωγής, η οποία αποτελούσε τον απώτερο σκοπό του κανονισμού 531/2012, όπως εκτίθεται στην αιτιολογική σκέψη 3 του κανονισμού αυτού στην αρχική του μορφή, δεν μπορούσε να επιτευχθεί κατά τρόπο βιώσιμο, λόγος για τον οποίο αποφασίστηκε να καταργηθούν τα πρόσθετα τέλη περιαγωγής λιανικής από τις 15 Ιουνίου 2017.

27 Ο αυτόματος χαρακτήρας της μεταβάσεως αυτής στην ΠΜΧΕ προκύπτει επίσης από την αιτιολογική σκέψη 25 του κανονισμού 2015/2120, η οποία προβλέπει «μεταβατική περίοδο, κατά την οποία οι πάροχοι περιαγωγής θα πρέπει να μπορούν να προσθέτουν πρόσθετα τέλη στις εγχώριες τιμές […]», χωρίς εντούτοις να μνημονεύει το άλλο τιμολόγιο ή, έστω, τη δυνατότητα να εξαρτηθεί η εφαρμογή της ΠΜΧΕ από αντίστοιχη δήλωση των πελατών στους παρόχους.

28 Συναφώς, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, βεβαίως, σκοπός του κανονισμού 531/2012 στην αρχική του μορφή, ήταν να καθορίσει, σε επίπεδο Ένωσης, το ανώτατο όριο τιμής λιανικής μέσω ενός ρυθμιζόμενου τιμολογίου, της λεγόμενης «ευρωχρεώσεως», ο εν λόγω δε κανονισμός προέβλεπε ότι το τιμολόγιο αυτό εφαρμοζόταν αυτομάτως, από 1ης Ιουλίου 2012, σε όλους τους υπάρχοντες πελάτες περιαγωγής, πλην εκείνων που είχαν ήδη επιλέξει αυτοβούλως τιμή περιαγωγής διαφορετική από εκείνη που θα ίσχυε για αυτούς εάν δεν είχαν προβεί στην επιλογή αυτή. Τούτο προκύπτει από τις αιτιολογικές σκέψεις 48 και 77 του κανονισμού 531/2012 στην αρχική του μορφή, καθώς και, όσον αφορά την «ευρωχρέωση φωνητικών κλήσεων», από το άρθρο 8, παράγραφοι 2 και 3, του ίδιου κανονισμού, σχετικά με την «ευρωχρέωση SMS», από το άρθρο 10, παράγραφοι 2 και 4, του κανονισμού αυτού και, όσον αφορά την «ευρωχρέωση δεδομένων», από το άρθρο 13, παράγραφοι 2 και 3, του εν λόγω κανονισμού.

29 Εντούτοις, όλες αυτές οι διατάξεις του κανονισμού 531/2012 στην αρχική του μορφή σχετικά με την αυτόματη εφαρμογή της ευρωχρεώσεως όχι μόνον καταργήθηκαν, αλλά, επιπλέον, ανταποκρίνονταν σε διαφορετική ratio legis, σύμφωνα με την οποία ο πελάτης μπορούσε να επωφεληθεί από άλλο τιμολόγιο το οποίο ήταν χαμηλότερο από την ευρωχρέωση. Ως εκ τούτου, μεταξύ άλλων, το άρθρο 13, παράγραφος 3, του κανονισμού 531/2012 στην αρχική του μορφή αναφέρεται σε «τιμές αισθητά κατώτερες από την ευρωχρέωση δεδομένων».

30 Αντιθέτως, στην περίπτωση της ΠΜΧΕ, αποκλείεται, κατ' αρχήν, η διαφορά τιμών μεταξύ του άλλου τιμολογίου περιαγωγής εντός της Ένωσης και του ρυθμιζόμενου τιμολογίου περιαγωγής.

31 Επομένως, χωρίς να αποκλείεται ότι η αυτόματη μετάβαση στην ΠΜΧΕ θα μπορούσε, σε ορισμένες περιπτώσεις, λόγω ενδεχόμενης αναπροσαρμογής της συμβάσεως περιαγωγής, να έχει ως συνέπεια την κατάργηση ορισμένων πλεονεκτημάτων που συνδέονται με τις ατομικές ανάγκες ενός πελάτη, η βούληση του νομοθέτη της Ένωσης να ευνοήσει την αυτόματη εισαγωγή της ΠΜΧΕ έναντι όλων των πελατών είναι αναμφισβήτητη.

32 Τρίτον, η ερμηνεία αυτή επιρρωννύεται από τον σκοπό που επιδιώκει ο κανονισμός 531/2012, ο οποίος, όπως προκύπτει από το άρθρο του 1, παράγραφος 2, και από την αιτιολογική σκέψη 21 του κανονισμού 2015/2120, είναι «να δημιουργηθεί μια εσωτερική αγορά υπηρεσιών κινητών επικοινωνιών και, εντέλει, να μην υπάρχει διαφοροποίηση μεταξύ εθνικών τιμολογίων και τιμολογίων περιαγωγής». Ως εκ τούτου, μολονότι η αυτόματη μετάβαση στην ΠΜΧΕ για όλους τους πελάτες περιαγωγής είναι απολύτως σύμφωνη με τον σκοπό αυτόν, αντιθέτως, η απαίτηση ενεργοποιήσεως της ΠΜΧΕ μέσω ρητής δηλώσεως βουλήσεως («opt-in») ενδέχεται να αντιβαίνει στον σκοπό αυτόν σε περιπτώσεις στις οποίες το άλλο τιμολόγιο εξακολουθεί να έχει υψηλότερες χρεώσεις από το εθνικό τιμολόγιο.

33 Συναφώς, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι τα καθεστώτα «opt-in» και «opt-out» προκαλούν ισοδύναμη ταλαιπωρία στους πελάτες, στο μέτρο που αμφότερα συνίστανται στο να καλούνται οι πελάτες να εκδηλώσουν τη βούλησή τους στον πάροχο υπηρεσιών περιαγωγής. Εντούτοις, ο νομοθέτης της Ένωσης έκρινε ότι το σύστημα αυτόματης μεταβάσεως στην ΠΜΧΕ είναι το σύστημα που, ιδίως εκ του λόγου ότι, σε ένα σύστημα παρεκκλίσεων («opt-out»), η σιωπή ισοδυναμεί με έγκριση της ΠΜΧΕ, επιτρέπει να επιτευχθεί αποτελεσματικότερα ο σκοπός του κανονισμού 531/2012, ο οποίος συνίσταται στην υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς κινητών επικοινωνιών χωρίς διαφοροποίηση μεταξύ εθνικών τιμολογίων και τιμολογίων περιαγωγής.

34 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, στο υποβληθέν προδικαστικό ερώτημα προσήκει η απάντηση ότι το άρθρο 6α και το άρθρο 6ε, παράγραφος 3, του κανονισμού 531/2012 έχουν την έννοια ότι, από τις 15 Ιουνίου 2017, οι πάροχοι υπηρεσιών περιαγωγής ήσαν υποχρεωμένοι να εφαρμόζουν αυτομάτως σε όλους τους πελάτες τους το ρυθμιζόμενο τιμολόγιο περιαγωγής που προβλέπεται, μεταξύ άλλων, στο άρθρο 6α του κανονισμού αυτού, ανεξαρτήτως του αν οι πελάτες αυτοί είχαν προηγουμένως επιλέξει ρυθμιζόμενο τιμολόγιο περιαγωγής ή άλλο τιμολόγιο, εκτός και αν είχαν δηλώσει ρητώς, πριν από την καταληκτική ημερομηνία της 15ης Ιουνίου 2017, ότι επιλέγουν τη μεταφορά τους σε αυτό το άλλο τιμολόγιο, σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται συναφώς στο άρθρο 6ε, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, του εν λόγω κανονισμού.

Επί των δικαστικών εξόδων

35 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (όγδοο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 6α και το άρθρο 6ε, παράγραφος 3, του κανονισμού (ΕΕ) 531/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2012, για την περιαγωγή σε δημόσια δίκτυα κινητών επικοινωνιών στο εσωτερικό της Ένωσης, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) 2015/2120 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Νοεμβρίου 2015, έχουν την έννοια ότι, από τις 15 Ιουνίου 2017, οι πάροχοι υπηρεσιών περιαγωγής ήσαν υποχρεωμένοι να εφαρμόζουν αυτομάτως σε όλους τους πελάτες τους το ρυθμιζόμενο τιμολόγιο περιαγωγής που προβλέπεται, μεταξύ άλλων, στο άρθρο 6α του κανονισμού αυτού, ανεξαρτήτως του αν οι πελάτες αυτοί είχαν προηγουμένως επιλέξει ρυθμιζόμενο τιμολόγιο περιαγωγής ή άλλο τιμολόγιο διαφορετικό από το ρυθμιζόμενο τιμολόγιο περιαγωγής, εκτός και αν είχαν δηλώσει ρητώς, πριν από την καταληκτική ημερομηνία της 15ης Ιουνίου 2017, ότι επιλέγουν τη μεταφορά τους σε αυτό το άλλο τιμολόγιο, σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται συναφώς στο άρθρο 6ε, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, του εν λόγω κανονισμού.

(υπογραφές)